

Lausunto Ruokaviraston tekemästä eläinlääkintähuollon valtakunnallisesta suunnitelmasta (EHO) 2027–2028

Ympäristöterveysjaosto 13.08.2026
1676/11.05.06.00/2025

Valmistelu ja lisätiedot
Petronella Jansson, I valvontaeläinlääkäri
petronella.jansson2@porvoo.fi

Ruokavirasto pyytää Porvoon ympäristöterveydenhuollon lausuntoa luonnoksesta eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) 2027–2028. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 14.8.2026 Ruokaviraston kirjaamoon: kirjaamo@ruokavirasto.fi.

Ruokaviraston tekemä eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) vuosille 2027–2028 pohjautuu eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023), joka astui voimaan 1.1.2026. Valtakunnallinen suunnitelma jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa koskee järjestäjän vastuulla olevia eläinlääkäripalveluja. Se uudistettiin kokonaan vuonna 2025, eikä siihen nyt esitetä sisällöllisiä muutoksia verrattuna EHO-suunnitelmaan 2026–2028.

Valtakunnallisen suunnitelman toinen osa koskee järjestämisvastuun piiriin kuuluvia kunnaneläinlääkäriin valvontatehtäviä. Eläinlääkintähuoltolain 6 §:n mukaan järjestäjän on laadittava suunnitelma laissa tarkoitettusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Valvontaosan rakenne on uusittu kokonaan verrattuna EHO-suunnitelmaan 2026-2028. Resurssitarpeen arvioimiseen toivotaan näkemyksiä lausunnoissa. EHO-suunnitelman liitteenä olevaa laskutusohjetta kunnille ei ole muutettu viime vuodesta.

Kunnan tulee aiempaa yksityiskohtaisemmin kuvata valvonnan toimeenpano, mukaan lukien valvontakohteiden määrät, suunnitellut tarkastusmäärät sekä näiden tehtävien edellyttämät henkilöresurssit. Lisäksi suunnitelmassa on esitettävä kunnaneläinlääkäreiden välinen tehtävänjako sekä kuvattava, miten toiminta järjestetään häiriötilanteissa. Suunnitelmaan sisällytetään myös järjestäjän eläinlääkintähuollon henkilökunnan monivuotinen täydennyskoulutussuunnitelma. Tämän suunnitelman on katettava myös virkatehtävissä vaadittu osaaminen.

Valtakunnallisessa suunnitelmassa painotetaan riskiperusteista valvontaa, eläinten hyvinvointia, bioturvaa ja valvonnan yhdenmukaistamista. Erillisen liitteen mukaan vuoden 2027 painopisteet ovat seuraavat:

1. Eläinlääkintähuollon toiminnan varmistaminen ja tehostaminen. Ruokavirasto kehittää kuntien ohjausta, yhteistyötä sekä yhtenäisiä toimintatapoja. Kunnat huolehtivat

eläinlääkäripalvelujen ja valvonnan järjestämisestä kustannustehokkaasti.

2. Eläintautiseurannan ja -valvonnan tehostaminen. Pitopaikoissa tehtävien tarkastusten ja näytteenottojen toteutumisessa on ollut puutteita, mikä voi vaarantaa Suomen tautivapausaseman ja vientiedellytykset. Ruokavirasto laatii seurantaohjelmat ja ohjeistuksen sekä seuraa toteumaa tehostetusti. Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastukset, näytteenotot ja raportoinnin ohjelmien mukaisesti.
3. Laajamittaisen koiratoiminnan valvonta. Ruokavirasto tunnistaa koirarekisterin perusteella ilmoitusvelvolliset toimijat ja välittää havaitut puutteet kuntien valvottaviksi. Kunnaneläinlääkärit arvioivat tapaukset ja toteuttavat tarvittavat selvitykset tai tarkastukset.
4. Rekikoirien hyvinvoinnin valvonta.

Suunnitelman mukaan järjestäjän tulee kuvata omassa suunnitelmassaan eläintautiseurannan ja -valvonnan toteuttaminen, mukaan lukien seuranta tutkimusten suorittaminen määräajassa, tietojen tallentaminen ja toimittaminen Ruokavirastolle sekä valvontakohteiden ja suunniteltujen tarkastusten lukumäärät. Ruokavirasto voi määrätä eläintautiseuranta tutkimuksia kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi ja antaa vuosittain ohjeistuksen seurantaohjelmien toimeenpanosta.

Epäilyyn perustuvan eläinten hyvinvoinnin osalta on lisätty vaatimus siitä, että järjestäjä tulee kuvata suunnitelmassaan vireilleottokriteerit ja tapausten priorisoinnin. Kunnaneläinlääkäriillä tulee olla yhtenäiset kriteerit sille, minkälaiset tapaukset otetaan vireille ja missä aikataulussa ne käsitellään.

Järjestäjän tulee myös kuvata suunnitelmassaan ilmoituksenvaraisten toimijoiden, tuotantoeläinten pitopaikkojen ja toimijoiden suunnitelmallinen valvonta. Suunnitelmassa esitetään valvontakohteiden ja tarkastusten määrät, uusien toimijoiden tunnistaminen eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteristä sekä tarkastustiheyden perusteet.

Valtion varoista maksetaan järjestäjälle korvaus kunnaneläinlääkäriin valvontatehtävien suorittamisesta. Lausuntoversion liitteenä olevan laskutusohjeen mukaan kuntien tulee järjestää riittävä työaikakirjanpito, josta tulee käydä luotettavasti ilmi valtion tehtäviin käytetty aika. Laskuun tulee liittää yksilöity selvitys käytetystä työajasta, valvontatehtävistä ja aiheutuneista kustannuksista. Ruokavirasto voi tarvittaessa pyytää kopion työaikakirjanpidosta tai muusta seurannasta, joka esitetään laskun tueksi. Täysipäiväisen valvontaeläinlääkäriin arvioidaan tekevän keskimäärin 15–20 tarkastusta kuukaudessa joko yksin tai parityöskentelynä tehtynä.

Laskutusohjeen mukaan valtion valvontatehtäviin kohdistuvat aine-, tarvike- ja tavarakulut korvataan. Korvattavia kustannuksia ovat esimerkiksi tietokoneet, ohjelmistot, tietoliikenneyhteydet, puhelin- ja postikulut, työvaatteet sekä näytteenottovälineet. Kaupallisten tietojärjestelmien kehittämis- ja käyttöönottokuluja ei korvata, mutta valvontaeläinlääkäreiden käyttämien valvontajärjestelmien kohtuulliset kuukausimaksut korvataan.

Ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Ympäristöterveysjaosto päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma antaa kunnille hyvän pohjan kunnan oman suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma ei muuta eläinlääkäripalvelujen järjestämisen peruslinjoja merkittävästi, mutta valvonnan järjestämistä, resurssisuunnittelua, tietojärjestelmiä ja raportointia on selvästi täsmennetty ja laajennettu verrattuna EHO-suunnitelmaan 2026–2028. Samalla kunnille asetettavat suunnittelu-, seuranta- ja raportointivelvoitteet lisääntyvät.

Suunnitelmassa edellytetään, että järjestäjä kuvaa eläintautiseurannan ja -valvonnan toteuttamisen sekä tarkastusten, näytteenottojen ja valvontakohteiden määrät. Käytännössä järjestäjän suunnitelmaa laadittaessa Ruokaviraston seuraavaa vuotta koskevia yksityiskohtaisia ohjeita ja mahdollisia uusia seurantatehtäviä ei kuitenkaan ole vielä käytettävissä. Tämän vuoksi suunnitelma voi näiltä osin olla vain suuntaa antava. Suunnitelmassa tulisikin riittää kuvaus siitä, miten järjestäjä varautuu toteuttamaan Ruokaviraston vuosittain määräämät seuranta- ja valvontatehtävät, eikä edellyttää tarkkojen toteumien ennakkollista määrittelyä. Tämä vastaisi paremmin käytännön toimintaa ja suunnitteluprosessin aikatauluja.

Vaatus vireilleotto-kriteerien ja tapausten priorisoinnin kuvaamisesta on perusteltu. Jotta eläinten hyvinvointivalvonta olisi yhdenmukaista ja toimijoita kohdeltaisiin tasapuolisesti koko maassa, tulisi Ruokaviraston laatia valtakunnalliset linjaukset ja ohjeet vireilleotto-kriteereistä sekä tapausten kiireellisyysluokituksesta. Tämä tukisi kuntien toimintaa ja vähentäisi alueellisia tulkintaeroja.

Ilmoituksenvaraisten toimijoiden suunnitelmallista valvontaa koskeva kirjaus kaipaa tarkennusta. Ruokavirasto ylläpitää eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä, joten on epäselvää, miksi järjestäjän tulisi pitää erillistä rekisteriä samoista kohteista ja ilmoittaa niihin liittyviä tietoja takaisin rekisteriä ylläpitävälle taholle. Tämä aiheuttaa päällekkäistä hallinnollista työtä ja voi johtaa tietojen eroavaisuuksiin. Sen sijaan rekisteriä tulisi kehittää niin, että se toimii valvontaviranomaisten ensisijaisena ja ajantasaisena tietolähteenä. Uusista ilmoituksenvaraisista toimijoista tulisi lisäksi välittyä automaattinen ilmoitus alueen kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Tämä vähentäisi manuaalista työtä, parantaisi tiedonkulkua ja

tehostaisi valvonnan kohdentamista.

Laskutusohjeen mukainen työaikakirjanpito vaatimus on aiheuttanut valvontaeläinlääkäreille merkittävää hallinnollista kuormitusta. Erityisesti tilanteissa, joissa kuukausittainen suorit määrä jää alle ohjeellisen 15 tarkastuksen, on pyydetty tarkkaa työaikaseurantaa, vaikka ohjeistuksessa ei ole selkeästi määritelty, missä muodossa tai kuinka yksityiskohtaisesti kirjanpitoa tulee pitää. Koska tarkastukset ja niihin liittyvät kirjalliset työt jakautuvat usein eri kuukausille, yksittäisen kuukauden suorit määrä ei välttämättä kuvaa työpanosta luotettavasti. Esitämme, että Ruokavirasto antaa tarkemman valtakunnallisen ohjeistuksen työaikakirjanpidosta ja tarkastelee suorit määriä esimerkiksi useamman kuukauden keskiarvona. Nykyinen menettely aiheuttaa henkilöstölle tarpeetonta kuormitusta, mikä ei tue valvonnan laadukasta toteuttamista.

Kaupallisten tietojärjestelmien kehittämis- ja käyttöönottokustannukset tulisi korvata kunnille silloin, kun järjestelmä on hankittu valtion valvontatehtävien hoitamiseen. Kyse on kunnalle aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista, jotka liittyvät suoraan virkatehtävien suorittamiseen eikä valtion tarjoamaa vastaavaa järjestelmää ole käytettävissä. Lisäksi korvausperusteita olisi syytä täsmentää erityisesti siltä osin, mitä laskutusohjeessa tarkoitetaan kohtuullisilla kuukausimaksuilla.

Ympäristöterveysjaostolla ei ole asiasta muuta huomautettavaa.

Pykälä tarkastetaan heti.